

Protestantse gemeente "Kerk tussen de dijken" te Nij Altoenae

Op zoek naar verbinding met jongeren.

Gemaakt door Pieter Knijff
3-6-2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1.0 Voorwoord.....	2
2.0 Inleiding.	2
3.0 Inhoudelijke oriëntatie	2
3.1.0 Kerk voor een nieuwe generatie	2
3.2.0 Growing young.	4
3.3.0 Jon Nielson/ David Kunneman	4
3.4.0 Gemeenteopbouw Kerk tussen de Dijken. (In cijfers)	6
3.5.0 Ontwikkelingen in de omgeving.	7
4.0 Onderzoeksvragen.....	9
5.0 Opzet en uitvoering	9
6.0 Betrouwbaarheid en geldigheid.	9
7.0 Resultaten.....	10
7.1.0. Wat is de leefwereld van jongeren in de gemeente Tussen de dijken?.....	10
7.2.0 Wat is waardevol voor hen?.....	11
7.3.0. Door wie worden zij beïnvloed?.....	12
7.4.0. Op welke wijze geven ze uiting aan hun geloof?.....	13
7.5.0. Wat zijn voor hen belangrijke redenen om naar de kerkdienst te gaan?	14
7.6.0. Waarom gaan ze naar de jeugdclub?	15
7.7.0. Welke aandacht wordt er thuis aan het geloof gegeven?	15
7.8.0. Hoe wordt er in de gemeente gedacht over een jeugdriendelijker gemeente?	16
8.0. Conclusies.	18
9.0 Aanbevelingen	19
10.0 Literatuurverantwoording	19
11.0 Bijlagen	20

1.0 Voorwoord.

In 2018 viert de gemeente “Kerk tussen de dijken” haar honderdjarig bestaan en voor de kerkenraad is dit een moment om stil te staan bij de toekomst. De gemeente raakt, net als veel andere gemeenten, minder verbonden met jongere generaties. Daar zijn mogelijk redenen voor aan te geven waar de gemeente geen invloed op heeft, maar mogelijk kunnen veranderingen leiden tot een sterkere verbondenheid met jongere generaties. De kerkenraad heeft de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren, met als doel de uitkomsten te gebruiken voor het toekomstige beleid van de gemeente.

2.0 Inleiding.

Aan de basis van dit onderzoek ligt het verlangen dat we een gemeente willen zijn voor alle generaties en dat we de blijde boodschap van het evangelie, wat voor ons zo belangrijk is, kunnen doorgeven aan volgende generaties. We moeten inmiddels constateren dat we de vanzelfsprekendheid voorbij zijn en dat we als kerkelijke gemeente de nodige inspanningen moeten verrichten. Die bestaan volgens mij een drietal te onderscheiden activiteiten:

1. Het bekend maken van het evangelie aan jongeren en het door vertellen van het verhaal van de Bijbel.
2. Het organiseren van activiteiten waar jongeren zich mee kunnen verbinden.
3. Het zorgen voor een gemeente waar jongeren zich welkom en aangesproken voelen.

In het volgende onderzoek begin ik met een korte oriëntatie van de literatuur en de omgeving, waarin de jongeren wonen, daarna stel ik de onderzoeksvragen, schrijf ik iets over de uitvoering en kom ik met de uitslag van het onderzoek. Ik sluit af met een aantal conclusies en aanbevelingen.

3.0 Inhoudelijke oriëntatie.

Er is veel geschreven over jongeren en de kerkelijke gemeente, ik heb daarbij een keuze gemaakt uit een drietal artikelen, die volgens mij ons verder kunnen helpen. In de eerste plaats is dat het boek “Kerk voor een nieuwe generatie” van Sabina van der Heyden, (2012) zij nam ons mee naar een nieuwe tijd, ook wel laatmoderne of postmoderne tijd genoemd. Dan iets uit een recent boek “Growing Young”(Kara Powel 2016) waar een aantal interessante aanbevelingen staan.(Ook al is het in een Amerikaanse context) Tenslotte iets van Jon Nielson en David Kunneman, die op creatov.nl publiceren en die vooral iets meegeven van de gedachtewereld van jongeren.

3.1.0 Kerk voor een nieuwe generatie.

In het boek maakt ze onderscheid in de generaties, kerk 1.0 is de kerk van na de tweede wereldoorlog, kerk 2.0 is de kerk vanaf de jaren zeventig en kerk 3.0 is de kerk van de 21^e eeuw.

Ze onderkent de volgende eigenschappen;

Kerk 1.0: Kerk en jongerencultuur tegenover elkaar. Gij geheel anders. Kennis en leerstellingen belangrijk. Kerk is een veilig eiland en is vooral gericht op het hiernamaals. Kerk heeft een gezaghebbende plaats in de samenleving.

Kerk 2.0: Kerk staat positief tegenover cultuur. Ze denkt modernistisch Ze gebruikt jongerencultuur. Ze gebruikt de seculiere cultuur om er christelijke varianten op te maken. Hiernumaals wordt belangrijker. De centrale plaats in de samenleving verdwijnt. Er is sprake van ontzuiling, ontkerkelijking en secularisering.

Kerk 3.0: Nieuwe kerken en groepen. Waarbij de kerk niet het vaste centrum is, maar het netwerk. Ze hanteert de postmoderne mentaliteit. De kerk is vloeibaar. De waarheid is niet eenduidig. Relaties en authenticiteit zijn belangrijk. De verzuiling is voorbij, de secularisering ook. Religie staat in belangstelling maar is wel individualistisch en wordt beïnvloed door andere wereldgodsdiensten. In de kerk hebben we te maken met vergrijzing, minder leden, minder inkomsten en “shoppen”. Men is op zoek naar een nieuwe balans tussen hiernamaals en hiernumaals.

Ik laat kerk 1.0 en 2.0 maar even voor wat het is, maar ga nog even verder in op kerk 3.0;

★Ze begint er mee dat de kerk vloeibaar is, geen geijkte vorm; kerk is dat wat het is, passend in de context. Beproefde vormen werken niet meer. Kerk is dus veranderlijk. De waarheidsbeleving is divers. Als er nog sprake is van een waarheid, dan is dat een Bijbelse, maar die wordt divers beleefd. Een kerk die de waarheid in pacht heeft, wordt als zodanig niet meer erkent. Samen weten we heel veel, we vullen elkaar aan, geen gezagsstructuur meer. Postmoderne mensen vinden de kerkdienst vaak lastig om dat er te veel eenrichtingsverkeer plaats vindt. Er is een spanning tussen structuur die een kerk nodig heeft om te bestaan en het aanpassingsvermogen die een kerk nodig heeft om mensen te binden.

★Visie is belangrijk, beleid niet. Visie is visioen van het koninkrijk; het ideale. Deze zorgt voor de beweging “die mee surft op de golf die de heilige geest creëert”. Golven komen en gaan en zijn niet vast te leggen in beleidsplannen. ‘Het is de kunst om over te springen op de volgende golf voordat de golf waar je op zit over z’n hoogtepunt heen is”

★Relatie is het doel zelf. Relatie is geen middel om doelen te bereiken, zoals we dat in de tijd van de verzuiling gewend waren. De postmoderne gemeente is geen organisatie of instituut, maar een groep mensen die samen iets deelt. Je sluit je aan bij die groep omdat je daar thuis bij voelt. Belangrijk is het netwerk, wat voor een deel digitaal gebeurt. Niet opvoeding of sociale structuren zorgen dat het netwerk groeit, maar interesse.

★Kennisoverdracht is informeel. De bronnen zijn divers; eigen kerk, andere kerk en internet. Naast de eredienst; kindernevendienst, zondagsschool, tienerdienst, bijbelgroepen, film- of boek besprekingen, stilte bijeenkomsten, wandelingen, megameetings of activiteiten (diaconaal, kunst, muziek of theater). Er is sprake van diverse leerstijlen (dromen, doen, denken en beslissen) en er zijn diverse spirituele talen (gericht op emotie (liederen), activiteit (diaconie), het woord (preken, lezen, studie) en overige; stilte of ontspanning. In kerk 3.0 maakt kennis plaats voor vaardigheid. Dat is naast kennis, houding en praktiseren. (Gedrag).

★De leiding krijgt gezag uit wat ze is, niet omdat het hoort. Ze is vooral begeleidend. Ze staat naast mensen en er niet boven. Samendoen we de klus. Communicatie is erg belangrijk en verwachtingen moeten bevraagd worden. De leiding is voortdurend op zoek naar verbinding tussen geloof en verwachting van de Bijbel; gelovigen onder elkaar; geloof en praktijk. Leiding staat open voor verandering.

3.2.0 Growing young.

Dit boek is gebaseerd op een onderzoek in kerken in Amerika en vertelt ons dat het niet uitmaakt of een gemeente groot is of klein, van welk kerkverband je deel uitmaakt en dat zelfs de gemiddelde leeftijd van de gemeente niet bepalend is. Wat wel kan uitmaken, maar niet alles bepalend is; de liturgie in de erediensten, het gebouw waar je samenkomt en het imago van de gemeente.

Op basis van het onderzoek worden er zes elementen of strategieën onderscheiden, die gehanteerd worden door de gemeenten die actieve betrokkenheid bij de jongeren weten te realiseren. Het gaat om de volgende kernelementen:

1. Doorgevend leiderschap. Geef jongeren de ruimte om hun kwaliteiten te ontwikkelen en zich in te zetten (in plaats van te werken vanuit een centrale autoriteit).
2. Inleven in jongeren. Verplaats jezelf in het leven van jongeren, in plaats van jongeren of hun gedrag te veroordelen of bekritisieren.
3. Jezus' boodschap serieus nemen. Doe je best om jongeren in te wijden in een leven waarin Jezus centraal staat (en niet bijvoorbeeld de eigen traditie).
4. Een warme gemeenschap voeden. Investeer in vriendschappen met leeftijdgenoten en in contacten tussen generaties (en niet in de liturgie of in programma's).
5. In alles prioriteit geven aan jongeren (en gezinnen). Ga op zoek naar creatieve manieren om jongeren te ondersteunen en hen te betrekken bij elk facet van de gemeenschap (en laat het niet bij mooie woorden).
6. De beste burens zijn. Stel de jongeren in staat om goede naasten te zijn, zowel lokaal als globaal, in plaats van de wereld buiten de kerkmuren te veroordelen.

3.3.0 Jon Nielson/ David Kunneman

Waarom jongeren de kerk verlaten;

1. De kerk is niet relevant. Het geeft geen meerwaarde aan het leven van jongeren.
2. Ze beginnen niet in de kerk zelf. Ze groeien niet op in de traditie van het kerkelijke leven.
3. Ze gaan zelf nadenken; de kerk heeft vaak geen antwoorden op moeilijke vragen of heeft ze wel, maar geeft ze niet door.
4. Ze zijn onvoorbereid; jongeren missen vaak het grote verhaal; Waarom we dat zo doen?
5. In de kerk gaat het teveel over gevoel en beleving; kennis is noodzakelijk om te kunnen geloven: de jongeren krijgen te weinig onderwijs.
6. De kerk is een gemeenschap: Jongeren van nu kunnen uit veel gemeenschappen kiezen. Ze willen graag shoppen en geen vaste verbindingen. Vaak is de kerk als gemeenschap moeilijk toegankelijk, ze kent tradities, normen en waarden die voor jongeren moeilijk te begrijpen zijn.
7. Ze vonden iets wat beter voelde. De kerk als instituut is voor jongeren niet belangrijk, wat ze wel belangrijk vinden is de functie die een groep kan hebben, ze kunnen dus gemakkelijk overstappen.
8. Ze worden moe van het doen alsof; Hoe belangrijk is het geloof voor de ouders eigenlijk? Lopen overtuiging en gedrag met elkaar samen? En komt dat wat we zingen in de kerk overeen met ons dagelijks leven?
9. Ze kennen de waarheid. Vaak beroepen ouders of de kerk zich op "dat het zo hoort". Terwijl jongeren weten dat het anders kan. Tevens ervaren ze vaak dat die eisen te groot zijn; ze kunnen dat in hun eigen leefwereld nooit waar maken.
10. Verbonden zijn met de kerk levert veel praktische bezwaren op; uitgaansleven, school, werk, vriendengroep, op kamers, gebroken gezinnen, samengestelde gezinnen, alleen in de kerk.

Waarom Jongeren wel bij de kerk blijven?

1. Ze hebben een keuze gemaakt. Ze hebben ontdekt dat geloven niet als doel heeft om een beter mens te worden, maar dat het gaat om een weg met God te gaan, met alle ups en downs. Niet de traditie is belangrijk, maar een relatie met God.
2. Ze zijn toegerust, niet vermaakt. Het gaat er niet om, dat ze een leuke tijd hebben gehad maar dat ze zijn toegerust om hun leven te leven in afhankelijkheid van God, toegerust om anderen te helpen, kansen hebben gekregen om fouten te maken en hun gaven en talenten te ontwikkelen. Zonder discipelschap bouw je niet aan de kerk.
3. Hun ouders leefden het voor. Het gaat erom dat jongeren op een natuurlijke manier leren leven met God.

Voorlopige conclusie

Het is belangrijk dat een kerkelijke gemeente en haar leden aangeven dat jongeren belangrijk voor hen zijn, dat ze ertoe doen en dat hun vragen serieus worden genomen. De jongeren waar het in het onderzoek om gaat maken deel uit van een postmoderne samenleving, waarin verbondenheid minder vanzelfsprekend is. Jongeren worden niet snel ergens lid meer van, komen niet ergens regelmatig en laten zich niet snel meer verbinden door doop of belijdenis doen. Ze willen een zekere vrijheid bewaren. Al op jonge leeftijd komen ze in aanraking met een wereld die groter is dan hun geboortedorp. Ze leven, gaan naar school en werken vaak buiten de omgeving waar hun ouders leven en komen in veelvuldig in aanraking met de problematiek van de wereld en de diverse overtuigingen die er leven. Jongeren worden grootgebracht in een samenleving waar de waarheid niet meer eenduidig is, er bestaan diverse waarheden en de jongeren kiezen daaruit wat voor hen bruikbaar is. De kerk is voor jongeren vloeibaar, ze doen er een beroep op als het hun past.

Dat is vaak vooral bij belangrijke levensmomenten en bij rituelen.

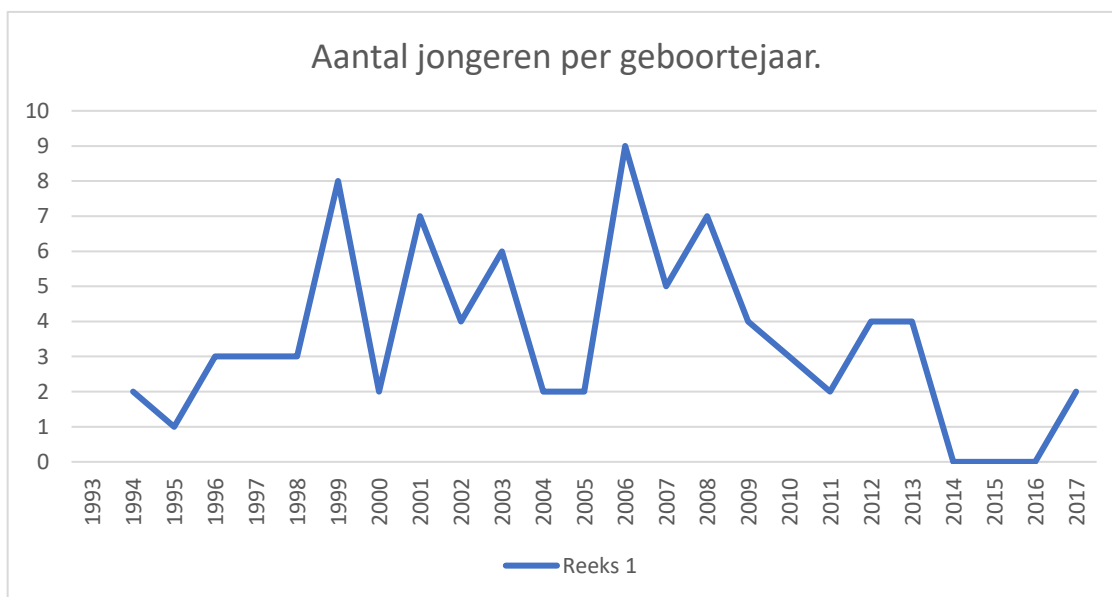
Dit brengt de continuïteit van de gemeente in gevaar en vraagt om een andere bestuurbaarheid.

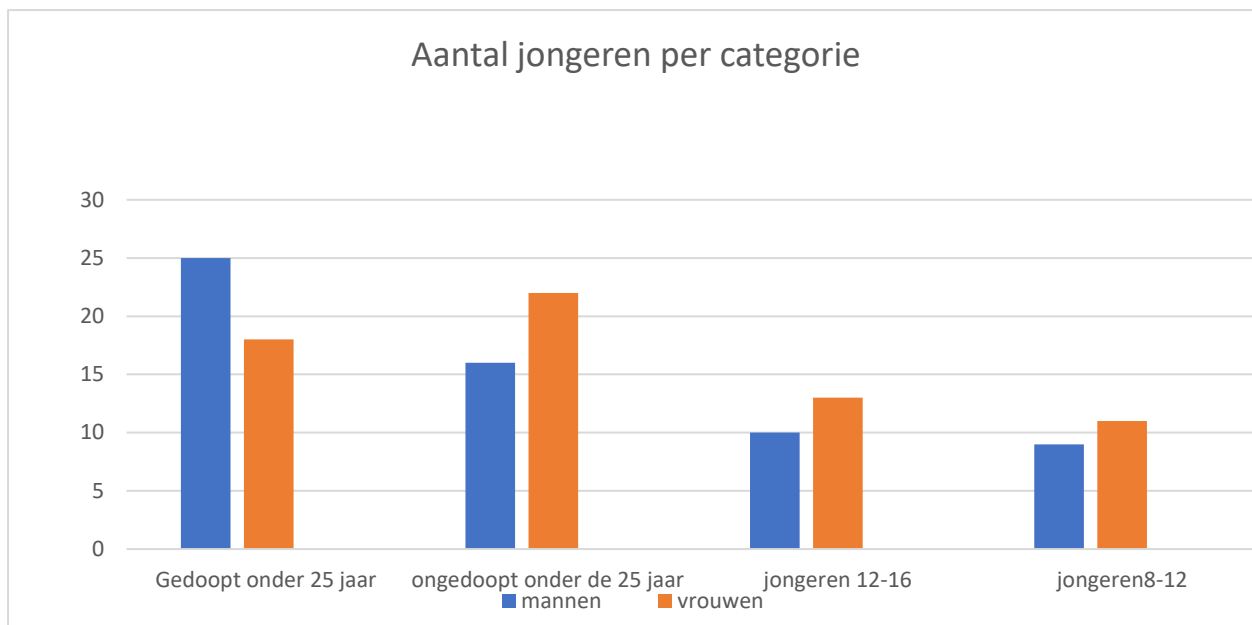
Jongeren willen best wat doen, maar hun taken moeten passen in het eigen bestaan en moeten kort en bondig zijn. Jongeren vinden het meemaken van de eredienst lastig omdat ze er passief aan moeten deelnemen. Ze willen graag zelf inbreng hebben en een interactieve overdracht van het evangelie.

Uit de literatuur blijkt dat voor de geloofsopvoeding voorleven erg belangrijk is. Hoe de ouders hun eigen geloof praktiseren is een voorbeeld voor de kinderen.

3.4.0 Gemeenteopbouw Kerk tussen de Dijken. (In cijfers)

Gedoopte mannen	25
gedoopte mannen onder 25 jaar	8
jongens in de leeftijd van 12-16 jaar	6
jongens in de leeftijd van 8-12 jaar	
Gedoopte vrouwen	18
gedoopte vrouwen onder 25 jaar	7
meisjes in de leeftijd van 12-16 jaar	3
meisjes in de leeftijd van 8-12 jaar	
Niet gedoopte mannen	16
niet gedoopte mannen onder 25 jaar	2
jongens in de leeftijd van 12-16 jaar	3
jongens in de leeftijd van 8-12 jaar	
Niet gedoopte vrouwen	22
vrouwen in onder de 25 jaar	6
meisjes in de leeftijd van 12-16 jaar	8
meisjes in de leeftijd van 8-12 jaar	
Totaal	81
jongeren onder de 25 jaar, waarvan 43 gedoopt en 38 niet.	23
jongeren in de leeftijd van 12-16 jaar	20
jongeren in de leeftijd van 8-12 jaar	

Voorlopige conclusie

Totale aantal jongeren is voldoende groot. De betrokkenheid met de gemeente kan beter. Opvallend is het hoge percentage niet gedoopte leden, dit vraagt om specifieke aandacht. Aantal geboorten nemen wel af.

3.5.0 Ontwikkelingen in de omgeving.

Kengetallen gemeente het Bildt; Cijfers 2015 CBS

Omgeving	Aantal inwoners	Jongeren 0-19	% van de bevolking	Jongeren 20-29	% van de bevolking	Ouder dan 65 jaar in %	% Vrouwen
Het Bildt	10.695	2578	24	1014	9,6	18,9	48,9
Gemiddeld in Friesland	646.257		23,37		11.07	19.5	50.0

Omgeving	% Allochtonen	Bevolkingsdichtheid per km2	Woningdichtheid per km2	Aantal geboorten In % van de totale inwoners	Aantal gevestigde personen in % van de totale inwoners	Aantal vertrokken Personen in % van de totale Inwoners.	Woningbouw in % van de totale inwoners
Het Bildt	9,5	115	51	0,87	8,6	9.0	0,5
Friesland	8,9	194	88	0,97	4,3	4.41	0,2

Economische ontwikkeling. Bron; Weet waar je gemeente staat.nl

Thema	Het Bildt	Landelijk
Bedrijven per 1000 inwoners	140,3	134
Banen per 1000 inwoners	573	744
Snelgroeïende bedrijven per 1000	6	14
% ZZP van totaalaantal werkenden	20,8	11,3
% werkloosheid	6,1	6,1
% Huishoudens met laag inkomen	11,4	10,9(Noord-Ned.)
% Huishoudens met hoog inkomen	4,5	6,8(Noord-Ned.)
Bijstand	38,7	41,3
Aantal personen voor re-integratie/per 1000	25,4	15,0

Jongeren en hun omgeving. Bron; Weet waar je gemeente staat.nl

Thema	Het Bildt	Nederland
Leerlingen basisonderwijs per 1000 inwoners	89,6	84,1
Leerlingen voortgezet onderwijs per 1000 inwoners	51,5	59,0
Aantal verwijzingen naar HALT(jeugdcriminaliteit) per 1000 inwoners van 12-17 jaar	46,5	137,4
Harde kern jongeren	0	0,3
Niet sporters t.o.v. het totaal	53,9	49,9
% kinderen in armoede	5,19	6,58
% jeugdwerkloosheid	2,29	1,52
Voortijdige schoolverlating	1,6	2,0
Mantelzorg in % totale bevolking	14,4	12,1
Huisgezinnen met bijstandsuitkering t.o.v. totaalaantal huishoudens	6,0	5,8

Ontwikkeling basisonderwijs. Bron jaarrapport Voortgezet basisonderwijs gemeenste het Bildt

Leerlingenaantal per 1 oktober 2015	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	t	t	t	p	p	p	p
De Slotschool, Sint Annaparochie	221	207	171	160	152	143	135
De Wizebeam, Minnertsga	123	111	108	95	85	80	70
De Koppel, Sint Jacobiparochie tot 1-8-2016?	78	64	67				
De Barte, Vrouwenparochie tot 1-8-2012							
De Noordster, Nij Altoenae	66	70	67	66	70	58	56
De Syl Oude Bildtzijl per 1-8-2014 (vh Korenaar)	71	101	98	90	90	85	85
Totaal 't Bildt	559	553	511	411	397	366	346

Voorlopige conclusies.

Ten opzichte van het gemiddelde in Friesland: Het aantal geboorten ligt in Het Bildt lager, dit wordt vooral veroorzaakt doordat de generatie 25- 40 jaar ondervertegenwoordigd is. Er wordt meer verhuist en het aantal woningen dat er gebouwd ligt hoger.

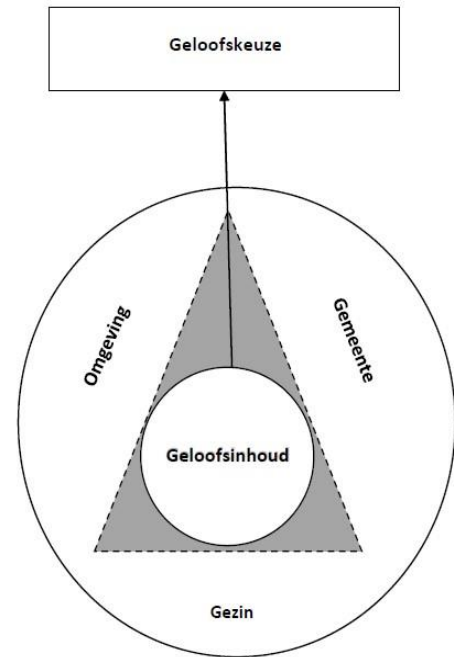
De economische ontwikkeling is goed, er zijn meer kleine bedrijven, er zijn meer ZZP'ers en er zijn niet veel snelgroeïende bedrijven. Het aantal mensen met een hoog inkomen is lager.

Echte jeugdproblemen komen hier aanzienlijk minder voor. Er is wel een duidelijke daling te zien in het aantal kinderen dat geboren wordt en die er nu wonen. Bij de ontwikkeling van de scholen dient wel op gemerkt te worden, dat steeds meer niet christelijke leerlingen hier gebruik van maken.

4.0 Onderzoeksvragen

Dit onderzoek maakt gebruik van een grafische voorstelling hoe geloofsinhouden worden overgedragen. (Zie afbeelding) Dit resulteerde in zeven onderzoeksvragen, die zijn gesteld aan jongeren en aan hen die zich met jongeren bezighouden. Tijdens het onderzoek is er nog een achtste vraag bij gekomen, ik wilde graag weten hoe in de gemeente werd gedacht over de geloofsoverdracht, de deelname van jongeren aan de gemeente en over mogelijke veranderingen. Dit heeft geleid tot een achtste vraag.

1. Wat is de leefwereld van jongeren in de gemeente "Tussen de dijken"?
2. Wat is waardevol voor hen?
3. Door wie worden zij beïnvloed?
4. Op welke wijze geven ze uiting aan hun geloof?
5. Wat zijn voor hen belangrijke redenen om naar de kerkdienst te gaan?
6. Waarom gaan ze naar de jeugdclub?
7. Welke aandacht wordt er thuis aan het geloof gegeven?
8. Hoe wordt er in de gemeente gedacht over een jeugdvriendelijker gemeente.

5.0 Opzet en uitvoering

Aan het onderzoek hebben meegedaan: de jongeren die de catechisatie bezoeken, de leiding van de clubs, de leiding van de kindernevendienst, een stel jonge ouders, de leden van de club 12-16, een groep jongvolwassenen en uiteindelijk drie groepen ouderen. Er is steeds gebruik gemaakt van een opengesprek aan de hand van de onderzoeksvragen. Behalve de groothuisbezoeken zijn de andere gesprekken opgenomen op een bandje en later uitgeschreven. De resultaten hiervan staan in de bijlagen 1 t/m 5. Bij iedere onderzoeksvraag waren negen antwoorden met foto. De deelnemer moest steeds de foto's in een gewenste volgorde leggen en daarbij vertellen waarom men deze keus gemaakt heeft.

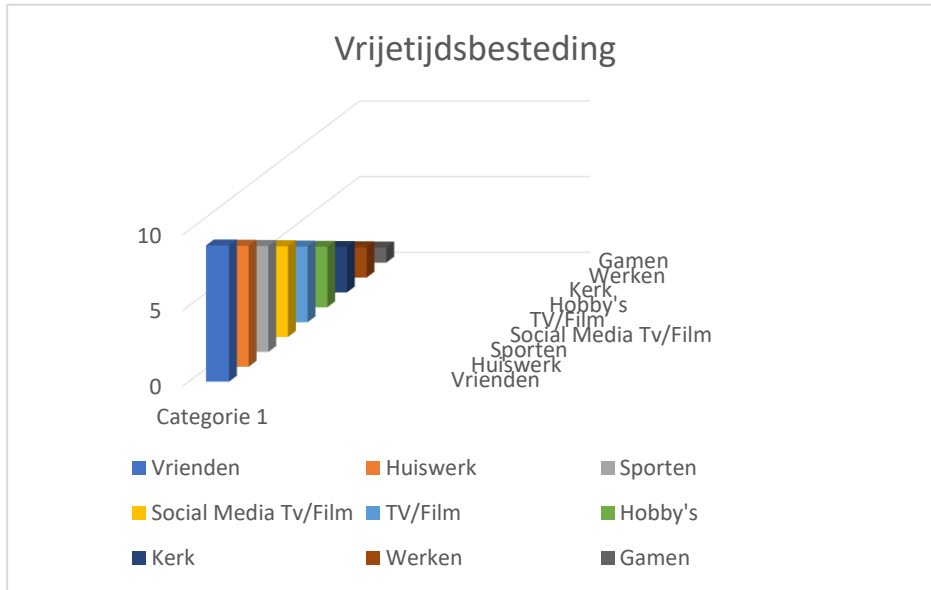
6.0 Betrouwbaarheid en geldigheid.

Totaal zijn er ongeveer 60 mensen betrokken geweest bij het onderzoek. Volgens het jaarboek Protestantse kerk 2015-2016 heeft de gemeente 216 leden. Het aantal wat heeft meegedaan is volgens mij een representatief aantal. Daarnaast is er goede spreiding geweest onder de verschillende doelgroepen, zowel de jongeren zelf, de leiding in de kerk als de ouders hebben hun inbreng gehad. Voor het maken van het eindresultaat hebben de groothuisbezoeken niet meegedaan, van hun is alleen een inhoudelijk commentaar gevraagd en of er ideeën waren om veranderingen aan te brengen. Bij de overige groepen zijn steeds eerst gemiddelden per groep berekend en daarna is er van 6 groepsresultaten een gemiddelde genomen. Het onderzoek is specifiek gehouden in deze gemeente en is daarmee niet geldig voor andere plattelandsgemeenten in de Protestantse kerk. Mogelijk zijn gedeelten bruikbaar.

7.0 Resultaten

Aan de hand van acht vragen zijn de resultaten naar voren gekomen, deze worden nu afzonderlijk behandeld.

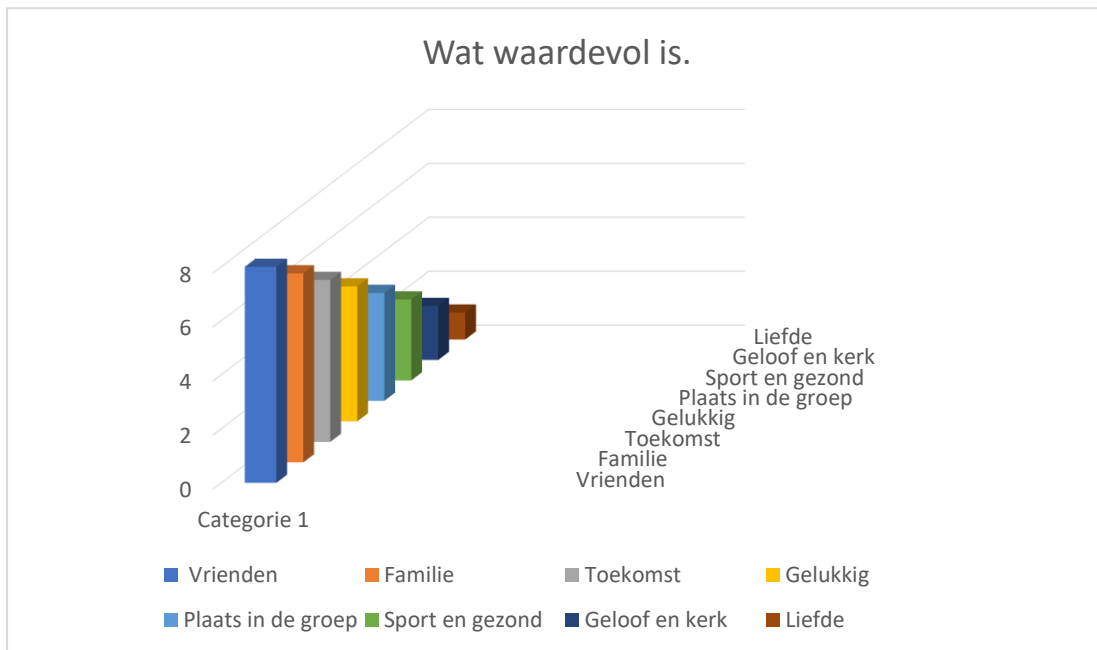
7.1.0. Wat is de leefwereld van jongeren in de gemeente Tussen de dijken?

De jongeren werd gevraagd naar de tijdsinvestering en zo is het beantwoord, iets anders is de aandacht die een thema krijgt. Zo geven veel jongeren aan dat hun geloof altijd wel meespeelt. Normen en waarden die vanuit de opvoeding zijn meegekregen zijn altijd aanwezig. Dat werken hier laag scoort wordt verklaard doordat er veel jonge kinderen hebben meegedaan aan het onderzoek, bij de jongeren die ouder zijn dan zestien jaar stond werken bovenaan. De jongeren geven aan het gevoel te hebben het best druk te hebben, ze hadden volgens hun veel verplichtingen: school, werk, thuis, sport of hobby's. Daarnaast is social media nadrukkelijk aanwezig en is een belangrijk communicatiemiddel geworden tussen jongeren onderling. Jongeren geven verder aan geen specifieke voorkeur te hebben voor een bepaalde muziekstijl, dit gold zowel voor wereldse als voor geestelijke muziek.

7.2.0 Wat is waardevol voor hen?

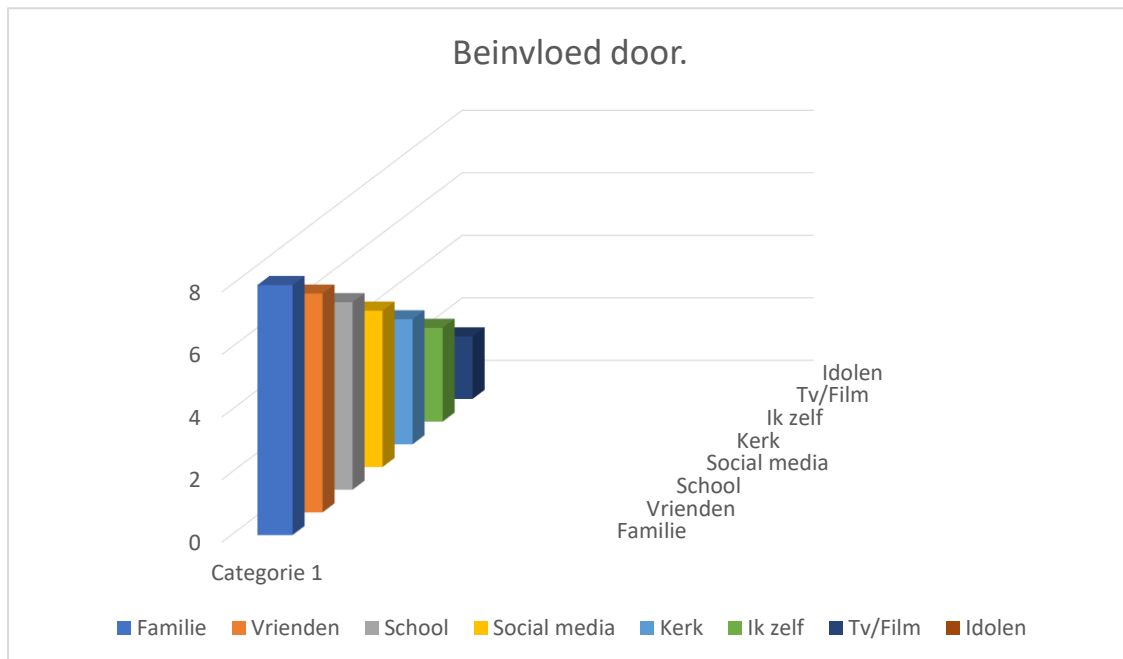
Jongeren gaven aan dat familie en vrienden belangrijk voor hen waren. Hierbij speelden vooral de woorden vertrouwen en openheid een belangrijke rol. Jongeren moeten hun verdriet en blijdschap kunnen delen. Gezelligheid is een belangrijk aspect. Duidelijk werd dat liefde voor later is. Jongeren kiezen op latere leeftijd voor vaste relaties, eerst school, werk en woonruimte. Opvallend is wel dat jongeren op het heden zijn gericht, vooral nu moet het gebeuren en je moet voor je dertigste het gemaakt hebben. Vragen over het hiernamaals worden vrijwel niet gesteld. Een groot aantal jongeren in het onderzoek zit nog in de tijd van adolescentie, dat is de tijd van uitproberen en het opzoeken van grenzen en niet de tijd van het maken van weloverwogen keuzes.

7.3.0. Door wie worden zij beïnvloed?

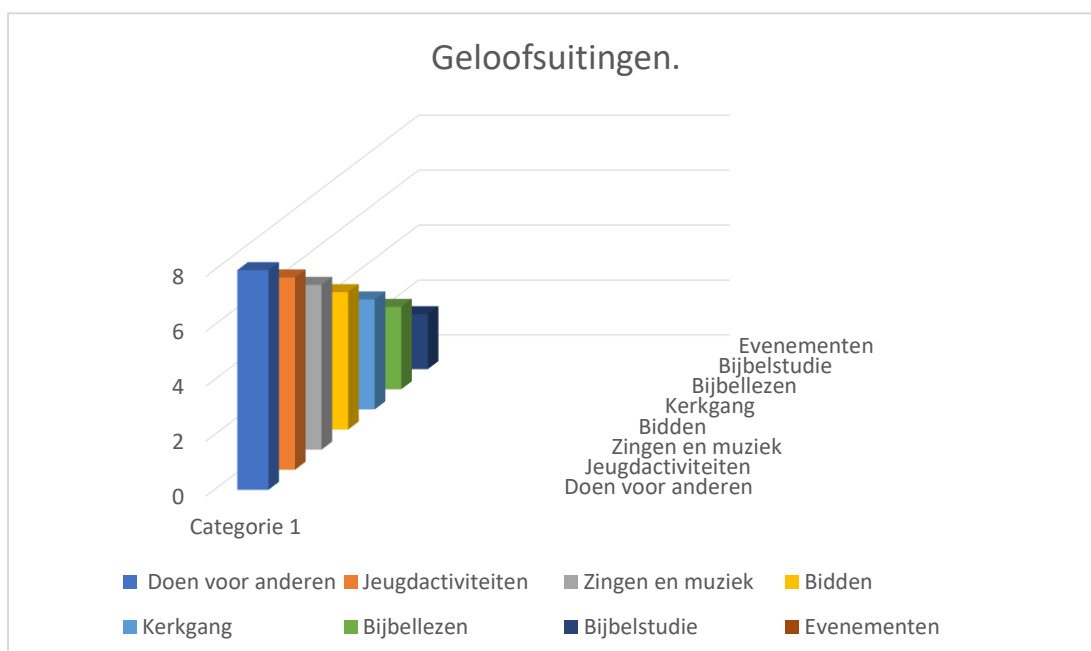
Jongeren vinden zelf dat ze het meeste beïnvloed worden door hun familie. Voor de geloofsopvoeding zijn de familie (vooral ouders en grootouders), de school en de kerk belangrijk. Jongeren geven aan problemen vooral te delen met broers, zussen of vrienden. Daarbij zijn inlevingsvermogen, respect en vertrouwen belangrijk. De kerkgemeenschap speelt daar nauwelijks een rol, jongeren komen met hun vragen niet bij de kerkgemeenschap. Vanuit onderzoek (James Fowler 1981) weten we dat jongeren op de leeftijd van 14- 18 jaar de basiskeuzes maken voor het ontwikkelen van een eigen geloof, echter in deze leeftijd zijn ze nauwelijks meer betrokken bij de kerkgemeenschap.

Jongeren denken dat ze niet veel worden beïnvloed door TV/film of social media. Uit onderzoeken blijkt echter het tegenovergestelde, beeld heeft een grote impact op mensen. We weten dit uit onderzoeken van de reclame. Juist doordat ze weinig gevaren zien zijn ze snel beïnvloedbaar. Idolen of andere vormen van populariteit spelen onder Bildtse jongeren niet, daar zijn ze blijkbaar te nuchter voor, wel vinden ze het belangrijk om vooral jezelf te kunnen zijn.

7.4.0. Op welke wijze geven ze uiting aan hun geloof?

Iets voor de ander over hebben of doen is voor de jongeren de belangrijkste uiting van hun geloof. Dit sluit aan bij wat hun ouders belangrijk vinden. Op de jeugdclub worden al diverse acties ondernomen waaronder werken voor de stichting "Present". Dit wordt hooggewaardeerd. Jongeren gaven aan dat ze actie verkiezen boven de dode letter. Preken en onderwijs vinden ze lastig. Als er wel geleerd moet worden dan graag interactief, zoals dat vaak op scholen gebeurt. De geloofsopvoeding thuis heeft een grote invloed op de wijze waarop jongeren met hun geloof omgaan. Uit de gesprekken bleek dat de wijze waarop thuis met het geloof wordt omgegaan heel divers is. Zo behoort in het ene gezin bidden en Bijbellezen tot een vast ritueel, terwijl in een ander gezin hiervoor vrijwel nooit aandacht is. Ook de betrokkenheid met de kerkelijke gemeenschap is heel verschillend. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren nauwelijks bekend zijn met grote christelijke evenementen, dit wordt mogelijk verklaard door de ligging van gemeente en dat in de regio geen grote christelijke evenementen worden georganiseerd.

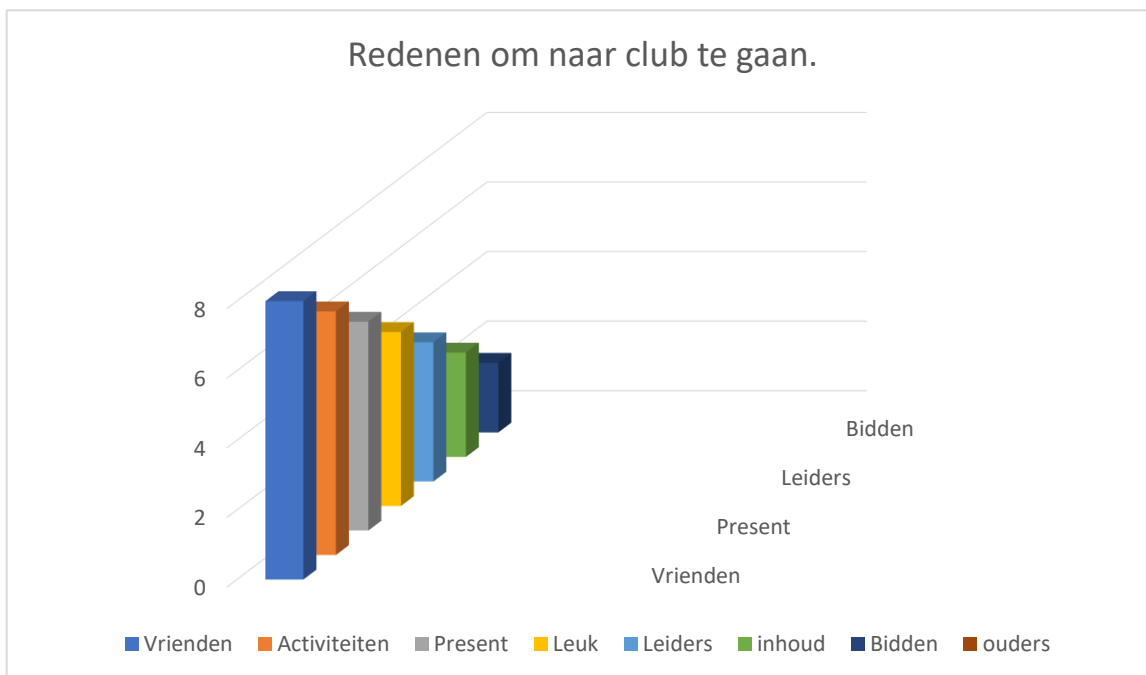
7.5.0. Wat zijn voor hen belangrijke redenen om naar de kerkdienst te gaan?

Voor de meeste jongeren is de reden om naar de kerk te gaan, omdat hun ouders dit graag willen. Het hoort bij de opvoeding en de traditie van de ouders. Wanneer jongeren zelf keuzes mogen maken, kiezen ze meestal niet meer om zondags naar de kerk te gaan. De reden daarvoor is dat ze de kerkdienst niet relevant voor hen vinden. De preken gaan niet over hun vragen of problemen en de muziekcultuur is niet de hunne. Liederen of teksten worden vaak niet begrepen. Jongeren willen graag meer interactie en spelletjes in de kerk. Ook zou er een mogelijkheid moeten zijn, dat hun thema's aan de orde kunnen komen. Voor een aantal jongeren is een taak in de kerk een reden om wel te komen. Ze vinden dit fijn om te doen. De meeste jongeren gaven aan best weleens wat te willen doen in de kerk. De gemeente en haar leden worden door de jongeren positief beoordeeld: aardig, open, gastvrij en er is ruimte om fouten te maken.

7.6.0. Waarom gaan ze naar de jeugdclub?

Jongeren gaan naar de club omdat dit leuk is. De club scoort hoog. De activiteiten vinden ze leuk, de aandacht voor stichting "Present" nuttig en de clubleiders vinden ze goed. Opvallend is dat een groot aantal clubleden geen kerkelijk meelevende ouders heeft. De clubleden geven zelf aan dat 77% van hun ouders de kerkdiensten niet bezoeken en 66 % kerkelijk niet meelevend is. Verder maken ze duidelijk dat catechisatie er is om te leren en dat club er is om met elkaar om te gaan. Diverse leiding en ouders geven aan dat het belangrijk is om de overstapmomenten goed te begeleiden. Van de kindernevendienst en school naar catechisatie en club.

7.7.0. Welke aandacht wordt er thuis aan het geloof gegeven?

Uit de gesprekken blijkt dat hier grote verschillen bestaan. In een aantal gezinnen is het normaal dat eruit de Bijbel of een dagboek gelezen wordt en dat er gebeden wordt. Bij een aantal is dat hardop bidden, zodat de kinderen kunnen horen wat er gebeden wordt en bij een aantal is er gelegenheid voor een stil gebed. Een aantal kinderen leren nog zelf gebeden, die ze of bij de maaltijd of bij het slapen gaan uitspreken. Bij andere gezinnen wordt hier niets meer aangedaan. Ook zijn er grote verschillen in kerkelijke betrokkenheid, zo gaan er ouders met regelmaat naar de kerk en andere weer niet en zijn ouders betrokken bij andere activiteiten van de kerk en weer andere niet. Thuis wordt er niet veel over het geloof gesproken en als dat wel zo is, dan is er meestal een aanleiding voor, dat kan een preek, een Bijbeltekst of een stukje uit een dagboekje/ kinderbijbel zijn. Over eigen geloofsvragen, zowel die van de ouders, als die van de kinderen, wordt niet gesproken. Uit het onderzoek blijkt dat de gezinssamenstelling divers is: niet altijd zijn beide ouders gelovig, soms zijn ouders gescheiden (of is een partner overleden) en verder zijn er samengestelde gezinnen. Bij de geloofsopvoeding blijkt dat veel ouders hun eigen geloofsopvoeding doorgeven, die ze van huis-uit hebben meegekregen.

7.8.0. Hoe wordt er in de gemeente gedacht over een jeugdriendelijker gemeente?

De ouderen in de gemeente konden meedoen in het onderzoek door deel te nemen aan de groothuisbezoeken. Hier werd eerst aandacht besteed aan de leefwereld van de jongeren en daarna over jongeren en geloven. De aanwezigen mochten zelf actief deelnemen door antwoorden met foto's op een rij leggen over de thema's geloofsuitingen en waarom we naar de kerk gaan?

De leefwereld van jongeren.

Voor de deelnemers is de uitslag herkenbaar. Men vindt de keuzes van de jongeren niet heel erg ver weg staan van hoe men zelf dacht toen men jong was. Verder is nu de tijd heel anders, vroeger was er verzuiling en kwam men nauwelijks buiten het dorp, nu zijn jongeren wereldburgers geworden. Sommigen hadden gedacht dat werken een belangrijker deel zou uitmaken van de tijdsbesteding, jongeren werken immers allemaal. Dit komt doordat we in het onderzoek jonge kinderen hebben laten meedoen, die nog niet mogen werken, dit beïnvloedt de uitslag. Er wordt geconstateerd dat het hedonisme voor een deel onze samenleving bepaalt, we zijn vooral gericht op het nu, deze wereld en op genieten. Het gaat niet heel veel meer over het hiernamaals en het rijk van God.

We nemen waar dat jongeren minder vaste verbindingen aangaan, ook buiten de kerk. Jongeren kiezen steeds later voor vaste relaties en kinderen. Hier lopen we tegen de biologische grenzen aan. Het belang van de familie wordt erkend, de grootouders zijn belangrijk. In veel gezinnen dragen de grootouders hun steentje bij aan de opvoeding, hun wijze van voorleven is belangrijk. Toch geven de oudere gemeenteleden aan dat veel kinderen en kleinkinderen niet veel meer met geloof en kerk doen. Ze vinden dit moeilijk en het roept veel vragen op.

Hoewel de leefwereld van jongeren anders is dan die van de ouderen gaat het nog steeds om dezelfde belangrijke vragen: Hoe word ik gelukkig? Hoe krijg ik een plaats in mijn omgeving? Hoe voorzie ik in materiële behoeften? Waar krijgt mijn leven zin? Wat kan ik voor anderen betekenen?

Geloofsuitingen

Voor de deelnemers is de kerkgemeenschap belangrijk, de eredienst, de sacramenten en de ontmoeting onder elkaar. Koffiedrinken is belangrijk. Verder vindt men de Bijbelgespreksgroepen belangrijk. De noodzaak van Bijbellezende en bidden wordt genoemd. Ouders hebben een belangrijke taak in de geloofsofvoeding van jongeren, het actief deelnemen aan de geloofsgemeenschap maakt daar deel van uit.

Waarom naar de kerk?

Dat men vroeger naar de kerk moest wordt verschillend beleefd. Een aantal vond het wel goed, ze hebben later daardoor de draad weer kunnen oppakken. Anderen hindert het om nu naar de kerk te gaan. Het "moeten" wordt gezien als een nare ervaring. Uiteindelijk gaat het om het verlangen om bij Jezus te horen en Zijn gemeente. Geloven zonder gemeenschap is in ieder geval niet wat de Bijbel voor ogen heeft. De meeste deelnemers zijn wel bereid tot verandering, al vinden ze het wel belangrijk dat God en Zijn woord op de eerste plaats blijven.

Ideeën voor verandering

- Graag duidelijkheid over de liturgie, waarom doen we het zo?
- Eenvoudige taal gebruiken en een duidelijke boodschap.
- Gebruik maken van de beamer: ondersteuning bij de preek, plaatjes en filmpjes.
- Interactieve diensten zoals op school. Rekening houden met verschillende leerstijlen.
- Meer verscheidenheid aan muziek: opwekking en Joh. de Heer.
- Gemeente inspraak geven in de thema's voor de preek: ideeënbusje, mogelijkheid op de website, verkiezing van de 10 mooiste verhalen of Bijbelteksten uit de bijbel, jongeren de gelegenheid geven om thema's in te brengen.
- Aandacht voor de kindernevendienst: door de voorganger, kidsopwekking of filmpje op de beamer, meer kinderliederen.
- Meer themazondagen.
- Vaker commissie erediensten.
- Eigen kerkband.
- Aandacht voor christelijke opvoeding binnen de gemeente.
- Op een andere manier in de kerk zitten, geen vaste plaatsen, eventueel met tafels.
- Activiteiten organiseren voor buitenkerkelijken belangrijk: kerstnachtdienst, kerk café (met maatschappelijke onderwerpen), wandelingen, laagdrempelige diensten, Top 2000 diensten, diaconaal project etc.
- Experimenten met de liturgie zijn welkom.
- Een duidelijk concept maken van gast-predikanten en daarop uitnodigen.
- Meer contacten maken tussen jong en oud, mogelijk een speeddate organiseren.
- Meer Ethische thema's behandelen: voltooid leven, donorcodicil, omgaan met wereldgodsdiensten, etc.
- Bijbelstudie en kennisoverdracht belangrijk.

8.0. Conclusies.

De jongeren.

Het zijn Jongeren van nu, ze dragen het verleden niet mee, ze moeten nu overleven en keuzes maken. De keuze om christen te zijn is een eenzame keuze, ze zijn een uitzondering. Jongeren voelen zich minder verbonden en zijn minder bereid om vaste relaties aan te gaan. Een lidmaatschap vinden ze benauwend en doop/ belijdenis doen vaak te groot. Jongeren hebben een positief beeld over de kerkelijke gemeente “Kerk tussen de dijken”. Ze willen best weleens iets doen. Maar dan wel in duidelijke, korte en afgebakende taken.

De geloofsopvoeding.

Uit het onderzoek blijkt dat de geloofsopvoeding belangrijk is. Ouders en familie zijn belangrijk voor jongeren, ze geven aan dat ze sterk door hen worden beïnvloed. De taak van de geloofsopvoeding is voor de ouders niet eenvoudig, ze zullen een bewuste keus moeten maken. Het is belangrijk dat de ouders zich gedragen voelen door de gemeente. Belangrijk is dat de ouders het geloof voorleven. Hier is sprake van een zekere eenzaamheid, het aantal kinderen daalt in de omgeving en het aantal ouders wat nog een bewuste keuze maakt voor de geloofsopvoeding wordt kleiner. De geloofsopvoeding bevindt zich in de driehoek ouders- school – kerk. Waarbij de school moeite heeft haar christelijke identiteit overeind te houden en waarbij de kerk een gebrek heeft aan leeftijdgenootjes en de taal van de kinderen niet spreekt. In de leeftijd van 14-18 ontwikkelen jongeren een eigen volwassen geloof, juist in deze periode is er nauwelijks verbondenheid met de gemeente.

Activiteiten voor jongeren.

Voor alle activiteiten geldt dat jongeren zelf moeten kiezen, ze moeten het dus ook leuk en waardevol ervaren. Ouders kunnen stimuleren, maar dwingen helpt niet. Uit het onderzoek blijkt dat het clubwerk heel erg gewaardeerd wordt en dat de jongeren die daar komen minder kerkelijk betrokken zijn. De catechisatie wordt vooral gezien als een vorm van onderwijs voor geïnteresseerden. De kindernevendienst wordt goed gewaardeerd, maar heeft (en krijgt) te maken met een kleiner aantal kinderen. Dat heeft te maken met minder kinderen en dat ouders ervoor kiezen om niet naar de kerk te gaan. Jongeren hebben de meeste behoefte aan religie op belangrijke levensmomenten en bij bestaande of nieuwe rituelen. Verder willen ze graag antwoorden op voor hen relevante vragen. Hier dient bij nieuwe activiteiten rekening worden gehouden. Iets doen voor anderen scoort hoog bij jongeren en ouderen, hier kan iets mee gedaan worden.

De eredienst

Jongeren geven aan dat de thema's die in de eredienst aan de orde komen voor hen niet relevant zijn. Ze krijgen geen antwoorden op de vragen waar zij mee rondlopen. Veel teksten die uitgesproken en gezongen worden begrijpen ze niet. Ze willen graag meer interactie en onderwijs wat meer aansluit bij school (en mogelijk de kindernevendienst). Uit het onderzoek blijkt dat er geen specifieke muziekstijl is voor geestelijke liederen. De behoefte is divers: liedboek, psalmen, opwekking, Joh. de Heer etc. Wel zou men het fijn vinden om naast het orgel andere begeleidingsinstrumenten te gebruiken. Alternatieve diensten zijn welkom. In het onderzoek komt naar voren dat er geen kritiek is op de overtuiging van de gemeente, het gaat dus niet om een verandering van de inhoud, maar van de vorm.

De gemeente

Uit het onderzoek blijkt dat het belangrijk is dat de gemeente zich met jongeren gaat verbinden. In de eerste plaats wil men iets betekenen voor de jongeren, maar men vindt jongeren nodig voor de gemeente.

De nieuwe verbondenheid die jongeren wensen, vraagt om een andere organisatie, nu is dit vooral gericht op ambten, maar het moet meer gericht zijn op taken. Duidelijk daarbij is dat de bestuurbaarheid van de gemeente daarbij in gevaar kan komen, dit vraagt om creatieve oplossingen. De gemeente zal zich er bewust van moeten zijn, dat het werven van aspirant leden op de wijze zal moeten plaatsvinden van “to belong- to believe – to behave”. Je moet eerst het gevoel geven dat iemand erbij hoort, hij/zij ertoe doet en welkom is. Dan mag iemand zich geïnspireerd voelen, tot geloof komen en overtuigingen overnemen. Pas daarna mag je verwachten dat iemand zich gaat aanpassen, normen en waarden gaat overnemen en zich met de gemeente gaat verbinden.

Uit het onderzoek bleek dat de populariteit van de majoor Fr. van der Werf hoog is. Zowel bij jong als oud. Maar waar staat de majoor eigenlijk voor? Op de website van het leger des Heils staat het volgende: Hij staat voor een hartelijke, warme, open protestantse- evangelische gemeenschap met een diverse samenstelling: jong -oud, lager en hoger opgeleid. Gericht op een praktisch christen zijn. Mogelijk dat dit de identiteit van de gemeente raakt.

9.0 Aanbevelingen

- Jongeren willen wel iets doen, maar dan duidelijke, afgebakende taken. Ook geldt dit voor activiteiten. Eén of twee avonden over een bepaald thema.
- Taken in de kerk voor jongeren kunnen zijn: beamer, oppas, collecte, kaars aansteken, schriftlezing, muzikale begeleiding
- Het organiseren van een avond voor jonge ouders over geloofsopvoeding. Een seizoen werken met de kinderkoffer.
- Meer diaconale activiteiten organiseren waar jongeren bij betrokken kunnen worden.
- In de eredienst meer gebruik van de beamer, diverse muziek- en liedcultuur, meer interactie en relevante thema's
- Liturgie die in eredienst wordt gebruikt vraagt om uitleg. Dit kan in eredienst, kerkblad of website.
- Laagdrempelige activiteiten organiseren; kerstnachtdienst, kerk café, wandelingen, laagdrempelige diensten, Top 2000 diensten, diaconaal project voor het hele dorp, zangdienst etc.
- Clubwerk mooi zo door laten gaan.
- Op catechisatie de thema's en activiteiten meer laten bepalen door jongeren zelf.

10.0 Literatuurverantwoording

Fowler James W. *Stages of faith* 1981 Uitgeverij Harper en Row.

Heijden van der Sabina *Kerk voor een nieuwe generatie* 2012 Uitgeverij Medema

Kunneman David *Waarom jongeren de kerk verlaten?* 2011 <https://www.creatov.nl/>

Nielson Jon *Waarom verlaten jongeren de kerk niet?* 2013 <https://www.creatov.nl/>

Powell Kara en Jake Mulder *Growing Young* 2016 Uitgeverij Baker Publishing Group

11.0 Bijlagen

Bijlage 1 Soort interview: catechisanten

Aantal aanwezig: 4

Leeftijd waar jongeren zich in bevinden; 13- 16

1. Vrijtijdsbesteding?

Waarom besteed jij de meeste tijd in de week:

Volgorde: 1 Vrienden 2. School en huiswerk 3. Sport 4. Hobby (muziek maken, muziek luisteren) 5. Netflix, tv en film 6. Kerk en geloof. 7 Social media/ telefoon. 8. werken 9. Gamen

Welke tijdseenheid? Het gaat hier om de eigen vrijetijdsbesteding. Er zijn wel grote verschillen onderling. Levert daardoor discussie op.

Wat zou je hier willen veranderen? Zijn hier wel tevreden mee. Werk speelt nog geen grote rol, vanwege leeftijd, dit zal later grotere plaats innemen. Internet is geen belangrijk item, alleen voor school. Ze hebben geen uitgesproken muziekstijl, niet voor wereldse muziek en niet voor christelijke muziek. Trinity vinden ze wel leuk, dat zit een beetje christelijk in.

2. Wat is waardevol?

In volgorde van belangrijkheid en waarom?

Volgorde 1. Vrienden(echte) 2. Familie 3. Sport en gezonde leefwijze 4. Geloof 5. Toekomst; werk, carrière, gezin 6. Gelukkig zijn 7. Populariteit 8. Liefde

Gezelligheid is belangrijk. Iets met de ander delen, blijdschap en verdriet. Wat Toon Hermans bedoelt; een vriend is iemand, die met je lacht en die met je grient.

Welke rol speelt geloof in je leven?

Antwoorden zijn heel divers. Hangt sterk af van de opvoeding. Waar thuis het geloof een belangrijke plaats krijgt, zie je hier terug. Opmerkelijk is de lage score voor liefde: is dat echt iets voor later geworden? Men is meer gericht op nu, school en carrière.

3. Invloedrijke omgeving?

Door wie laat je je het meest beïnvloeden en waarom?

1. Echte vrienden.
2. Ouders
3. School.
4. Tv/film.
5. Geloof (normen en waarden)
- 6 Social media
7. Ik bepaal zelf
8. Idolen

Jongeren hadden hier een duidelijke mening: Er was veel discussie of de school niet op de eerste plaats moest, immers deze had veel invloed. Verder vonden ze dat idolen, TV., social media en ikzelf geen invloeden hadden.

Als je problemen hebt met wie deel je dit dan?

Echte vrienden, met de nadruk op echt. Verder ook de ouders. Kerkelijke gemeenschap heeft geen belangrijke rol.

4. Geloofsuitingen?

Volgorde; 1. iets doen voor de ander. 2. Bezoek aan de club of catechisatie 3. Bidden 4. Naar de kerk. 5. Bijbellezen 6. Zang en muziek 7. Bijbelkring of studie 8. Grote evenementen.

Hoe praktiseer jij geloven? Wat is dat volgens jou?

Iets doen voor de ander is belangrijke taal van het geloof. Bij activiteiten is het samenzijn belangrijker dan ontmoeting met God. Bidden is vast ritueel in de opvoeding bij het eten of slapengaan, bij sommige ook niet.

Wie is God voor jou?

Waar je in nood terecht kunt en hoort bij de traditie, van ouders en grootouders.

Welke andere geloofsactiviteiten spreken jou aan?

Jongeren vinden relax met elkaar omgaan belangrijk. Ontmoeting met leeftijdsgenoten is belangrijk, maar de gemeente (Kerk tussen de dijken) wordt niet als negatief ervaren. Ze kennen de mensen wel, geen vreemden voor hen.

Diensten die als positief worden ervaren: Ruurd Walinga, jeugddiensten met Leo, dienst buiten aan 't wech en diensten met de majoor.

Stel je zou zelfs iets willen organiseren met je geloof; wat zou je dan willen doen?

Geen concrete activiteiten. Vorig jaar gingen we met Leo Blees uit eten naar de Wok. Er is geen duidelijke voorkeur voor muziek. Sommige spelen eigen instrument, maar wanneer ze naar muziek luisteren is dat veelzijdig. Geen voorkeur in te ontdekken, niet in wereldse muziek en niet in geestelijke muziek. Diverse waarheid, muziek moet functioneel zijn. De jongeren zijn niet bekend met grote christelijke evenementen.

5. De kerkdienst

Ga je wel eens naar de kerk, waarom wel of niet?

Volgorde: 1 Om de ouders 2. Gemeente ontmoeten 3. Vrienden ontmoeten 4. Een taak (crèche) 5. Preek of dienst. 6 zingen en bidden 7. Omdat het goed voelt 8. Ontmoeting met God

Wat vind je van de gemeente?

Positief, gastvrij.

Vind je dat je iets leert van andere gemeenteleden en wat is dat dan?

Zijn gewoon aardig. Helpen elkaar en anderen. Zijn daarin goed voorbeeld. Doen veel voor de kerk.

Wat vind je van de kerkdienst?

Preek is vaak lang en saai en niet te begrijpen. Je bent het zomaar kwijt. Interactie zou mooi zijn, of een spelletje. Interactieve dienst. Orgel is niet het meest geliefde instrument, maar geen duidelijke voorkeur voor andere instrumenten. YouTube filmpjes vonden ze niets. Gekunsteld. Taak in de kerk is wel een reden om te gaan, stonden er niet negatief tegenover. Wel bieden ze zich aan om ergens mee te helpen.

Wat zou je willen veranderen?

Geen vaste plaatsen, in een andere volgorde zitten. Bijvoorbeeld met kleurtjes of nummertjes. Tijd voor samenkomen en even met elkaar praten. Taizé kennen ze niet en stilte of symboliek vinden ze geen item. Een paar keer per jaar een ontspanningsactiviteit is wel goed, ze willen dan wel helpen om dit te organiseren. (Gedacht wordt aan samen eten, wandelen, sportactiviteit etc.)

6. De jeugdclub

Volgorde; 1. Vrienden 2. Spelletjes 3. Leuke activiteiten 4. Actie: Present (iets doen) 5. Leuke leiders 6. De inhoud 7. Moet van de ouders 8 om geloof. Bidden en zingen.

Wat vind je van de club?

Club is voor de gezelligheid, ontspanning en ontmoeting. Catechisatie om iets te leren. .

Wat zou je willen veranderen? Meer activiteiten.

7. Thuis geloven

Alle ouders geloven, maar er zijn grote verschillen in christelijke opvoeding en voorleven. Bidden aan tafel en voorlezen uit een boekje is bij sommige ouders regels en bij andere niet. Hetzelfde geldt voor de kerkgang die is divers. Ouders kiezen ervoor om regelmatig naar de kerk te gaan en ook ouders niet. Kinderen passen zich hierbij aan. Christelijke muziek is geen belangrijk item thuis. Wel herkennen de jongeren christelijke normen en waarden hoe er wordt omgegaan met de ander. En hoe ouders zich inzetten voor de gemeenschap. Daar krijgen ze wel wat van mee.

Spreken jullie thuis weleens over het geloof? Waar gaat het dan over? Hier zijn grote verschillen onderling. Maar als er gesproken wordt over geloof is dat altijd naar aanleiding van. Het stukje wat gelezen is, wat er in de kerk gezegd is of wat iemand anders heeft gezegd. Het is reflectie op een bestaande mening. Eigen geloofsvragen worden meestal niet ingebracht. Nog door de ouders, nog door het kind. Ouders vragen niet: hoe is met je geloof of geloofsleven? Hoe denken we over een bepaald thema?

Bijlage 2 De jeugdclub.

De uitslag wordt versterkt door negen clubleden van onder de 16 jaar. Een aantal jongeren zijn duidelijk niet kerkelijk betrokken en geven dat aan, ze geven ook aan dat ze bij de thema's geloofsuitingen en kerkdienst geen mening hebben. Daarom worden hun gegevens voor deze vragen niet meegeteld.

1. Vrijtijdsbesteding? Waar besteden jongeren hun tijd aan:

1. vrienden en gezelligheid 2. Sporten 3. Huiswerk 4. Social media 5. Gamen 6. Tv/ films 7. Hobby 8. Werk. 9. Geloof en kerk

2. Wat is waardevol?

1. Vrienden en gezelligheid 2. Familie 3. Gelukkig zijn 4. Gezondheid en sport 5. Werken aan de toekomst 6. Geloven en kerk 7. Liefde 8. Populariteit

3. Invloedrijke omgeving?

1. Ik bepaal zelf 2. Familie 3. Vrienden 4. Social media 5. Geloof en kerk 6. School 7. TV /films 8. Idolen

4. Geloofsuitingen?

1. Jeugdclub 2. Iets doen voor de ander 3. Bidden 4. Muziek en zingen 5. Bijbellezen 6. Kerkgaan 7. Gesprek over de Bijbel. 8. Christelijk evenement.

5. De kerkdienst

1. Omdat het goed voelt 2. Vrienden ontmoeten 3. Gemeente/ mensen ontmoeten 4. Omdat de ouders het willen 5. God ontmoeten 6. Omdat ik een taak heb 7. Om te luisteren naar de preek 8. Om te zingen en bidden.

6. De jeugdclub

1. Vrienden ontmoeten 2. Organiseren van leuke activiteiten 3. Leuke spellen 4. Leuke leiders 5. De Inhoud 6. Zingen en bidden 7. Omdat de ouders het willen

7. Thuis geloven

	Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Zelden	Nooit
Bidden	22	22			55
Bijbellezen	11	11		33	55
Zingen		22	11		66
Muziek maken		11	22	33	33
Gesprek voeren	33	11	22		33
Stil zijn voor het Eten.	33			11	55

Geloven je ouders? Volgens de jongeren 66% niet en 33% wel

Gaan jullie ouders wel naar de kerk? Volgens jongeren 77% niet en 22 % wel

Doen jullie ouders wel eens mee aan kerkelijke activiteiten? Volgens de jongeren 66% niet en 33% wel.

Bijlage 3 De clubleiding(A) en de leiding van de Kindernevendienst(B)

A. De clubleiding

Aantal clubleiders: 4

Groepsgesprek

Leeftijd waar jongeren zich in bevinden; 13-16 jaar

Vragen bij ieder onderwerp:

1.Vrijtijdsbesteding?

1. School/studeren 2. Social media 3 sport 4 hobby's 5. Vrienden en gezelligheid 6. Tv/ film 7. Geloof 8. Gamen 9. Werken.

Opmerkingen: Ook nieuwe social media: snapchat en Instagram. App is ouderwets. Vrienden en social media is met elkaar verbonden. Er is veel contact met vrienden: app, facebook en Instagram. Geloven is niet afgebakend, geloven doe je altijd, het heeft te maken met overtuiging en die heb je altijd bij je. Er zijn veel verplichtingen: huiswerk, trainen voor sport of oefenen voor muziek, taken in het gezin, niet allemaal vrije keus.

Wat zou je hier willen veranderen?

Betrokkenheid met de kerk en geloof wat groter maken. Wel wordt opgemerkt dat op een diepere laag het geloof wel een rol speelt. Het bepaalt namelijk de normen en de waarden van het gezin en de gemeenschap.

2. Wat is waardevol?

In volgorde van belangrijkheid en waarom?

1. Populariteit (Erbij horen)
2. Vrienden en status binnen de groep
3. Leren en werken aan de toekomst
4. Gelukkig zijn
5. Familie en gezin
6. Gezond worden en sporten
7. geloof en kerk
8. Liefde

Welke rol speelt geloof in je leven?

Ze maken zich meer zorgen over dat hun telefoon wegraakt, dan hun bijbel. En de kerk kunnen makkelijker overslaan dan een ontmoeting met de vrienden. Veel jongeren zijn aan het experimenteren. Gezond eten weten ze wel, maar ze gaan ook uitproberen. Te veel alcohol, vet of sigaretten. Hoort erbij.

Opmerkingen: Populariteit is hier vooral erbij horen en niet uitgesloten worden. Aansluiting vinden, vrienden zijn.

3. Invloedrijke omgeving?

Door wie laat je je het meest beïnvloeden en waarom?

1. Social media
2. School
3. Vrienden
4. Ouders
5. Idolen
6. Geloof en kerk
- 7 tv-films.
8. ikzelf

Opmerking: Social media is constant aanwezig. Lijkt onmisbaar. Invloed van de ouders is er altijd, zowel positief als negatief. In de pubertijd zetten jongeren zich af tegenover de ouders. Kinderen hebben een goed gevoel voor ethisch handelen. Een vader keek eens naar Toren C, maar de kinderen wezen hem erop dat het niet kon. "Moeder zou dat nooit goed vinden". Jongeren luisteren naar liedjes, maar volgen niet altijd de tekst. Laats staan dat ze het goedkeuren. Uitgaan voor jongeren is de keet of Berlicum.

Als je problemen hebt met wie deel je dit dan?

Met de ouders of de vrienden.

4. Geloofsuitingen?

1. jeugdclub
2. iets doen voor de ander
3. Muziek (Ook wereldmuziek)
4. Evenementen
5. Naar de kerk
6. Bidden
- 7 bijbel lezen
- 8 bijbelgespreksgroep/ catechese

Opmerkingen: Het is belangrijk dat ouders enthousiast zijn over de kerk. Enthousiasme wekt iets bij de kinderen op: werk, hobby of sport. Thuis moet erover gesproken worden en naar geleefd. Het moet uit het hart komen. Dat jongeren weinig leeftijdsgenoten treffen in de kerk werkt negatief. Dit verklaart gedeeltelijk het succes van evangelische kerken. Jongeren ontmoeten jongeren.

5. De kerkdienst

1. Moet van ouders
2. Taak in de kerk belangrijk
- 3 vrienden ontmoeten
4. Voor zang en gebed.
- 5 gemeente ontmoeten
6. Omdat het goed voelt.
7. om de preek
- 8 om God te ontmoeten.

Wat zou je willen veranderen? Wereldmuziek top 40, interactieve dienst.

6. De jeugdclub

1. Vrienden ontmoeten
2. Leuke jeugdleiders
3. Spelletjes
4. Activiteiten
5. Inhoud
6. Zingen en bidden
7. Omdat de ouders dit willen.

Opmerkingen: Activiteiten van de club: clubreisje, survivaltocht, kamp, regioactiviteiten, voetballen, volleybal. De inhoud is het houden van een inleiding met een zelfverkozen onderwerp over een maatschappelijk probleem.

7. Thuis geloven

Opmerkingen: Jongeren hebben structuur nodig. Ook als het gaat om geloof; vaste rituelen thuis en kerkgang. Belangrijk is dat er een goede aansluiting plaatsvindt op kritieke momenten, van school en dan naar club en catechisatie, van de kindernevendienst naar? Wat doen we met jongeren van 14 jaar, er zijn er te weinig voor de tienerdienst, maar we raken ze kwijt in de kerk.

Over het goede handelen; christenen hebben daar geen patent op. Ook niet-christenen kunnen dat. Bij christenen zou het moeten gaan om verantwoord leven; liefde voor God, de naaste en de schepping.

Tips:

- Taken in de kerk belangrijk
- De kerkelijke gemeente is toegankelijk, daar kunnen we iets mee.
- Meer beleving in bijv. liederen is niet erg noodzakelijk, wel andere leerstijlen en interactieve diensten.
- We hebben te maken met een veeleisende generatie, het wordt steeds spectaculairder, dat is op de tv zo, maar ook thuis, de vakanties etc.
- Waar ligt onze focus; Gaat alles achteruit of gaan we het zo veranderen, dat iedereen hiernaar toe wil.

B. De kindernevendienst over de jonge kinderen van 0-12 jaar

De leiding van de kindernevendienst.

Soort interview: groepsgesprek

Aantal aanwezig: 4

Leeftijd waar jongeren zich in bevinden; 0-12 jaar

Vragen bij ieder onderwerp:

1. Vrijtijdsbesteding?

Volgorde

1. Met vrienden spelen
 2. Gamen
 3. Televisie
 4. Geloof
 5. Hobby en sport
- Geen huiswerk of social media

Opmerkingen: Bij kinderen een naïeve geloofsbeleving, ze nemen de verhalen letterlijk en waar. Jezus lost alles op: van een dood konijn tot een zieke opa. De verbeelding speelt een grote rol. Kinderen zien nog niet het verschil tussen wereldse muziek en christelijke. Het gaat om melodie.

2. Wat is waardevol?

1. Gezin en ouders/ familie
2. Vriendjes
3. School
4. Populariteit (voorbeeldfiguur en plaats in de groep)
5. Geloof en kerk (naïeve beleving)
6. Gezondheid en sport

Opmerkingen: School is belangrijk, het maakt je los van je ouders en geeft je meer zelfstandigheid, het kind leert andere vormen van geloven aan, de school verleent vriendjes, de school biedt structuur. Juf en Jezus hebben groot gezag. Gezondheid is wel een belangrijk thema bij kinderen met een voedingsprobleem. In de pubertijd is gezonde voeding mogelijk een thema, maar jongeren willen daar uitproberen, de grenzen zoeken met eten, alcohol en drugs.

3. Invloedrijke omgeving?

1. Familie en ouders 2. School 3. Geloof 4. TV. 5. Idolen (waar het kind zich mee identificeert) 6. Vrienden. Niet; social media en ikzelf.

Opmerkingen: Social media zorgt voor een open wereld. Geen verzuiling meer. Het doorbreekt tradities. De negatieve gevolgen van foute programma of gamen zijn niet groot, dit tast het kind niet wezenlijk aan als het leeft in een gezonde wereld met een sterk eigen gestel.

4. Geloofsuitingen?

1. Zingen en muziek 2. Verhalen vertellen. (Thuis en school) 3. Iets doen voor een ander 4. Kindernevendienst 5. Bidden en Bijbellezen (Als vast ritme) Niet evenementen of club.

Opmerkingen: Grote evenementen vroeger wel gedaan, zou nu nog wel kunnen, maar dan samen ernaartoe. Het kind kan niet tegen onrecht. Daarom is dit een gemakkelijke emotie om op in te spelen. Muziekcultuur voor jongeren is variabel, nog geen vaste keus. Orgel niet populair. Top 2000 dienst (Wat betekent lied voor je, raden na een tune, verbinding met geloof)

5. De kerkdienst

1. Ouders
2. Kindernevendienst
- 3 zingen/ muziek
4. Om oma en opa, de gemeente te ontmoeten
5. Om God te ontmoeten (associatie van het kind)

6. De jeugdclub Speelt bij de kinderen niet

Opmerkingen: Taken zijn wel belangrijk. Je voelt verantwoordelijkheid. Je bent aanwezig. Tienerdiensten in Sint Anna. Voor de jeugdclub: Er komt nu grote groep van school af, is er een verbinding met club of catechisatie?

7. Thuis geloven

Spreken jullie thuis weleens over het geloof? Waar gaat het dan over?

Ouders zijn het voorbeeld. Gedrag is belangrijk. Bijbellezen en bidden bij het eten is verschillend. Soms bij het slapen gaan. Geestelijke muziek klinkt wel in huis (Elly en Rikkert) Er worden kinderbijbels gelezen. Bekende verhalen zijn belangrijk. Er is sprake van gemengde gezinnen: beide ouders zijn niet christelijk of kerkelijk Ook sprake van samengestelde/ gebroken gezinnen: na echtscheiding of overlijden, hertrouwen. Geen halleluja geloof: het leven is niet simpel. Geloven is troosten en bemoedigen.

Bijlage 4 De ouders van jonge kinderen.

Aantal aanwezig: 2

Leeftijd waar jongeren zich in bevinden; 9- 13

1. Vrijtijdsbesteding?

1. Spelen met vriendjes 2. TV/ films 3. Sport 4. Hobby's 5. Geloof en kerk 6. Social media 7. Gamen 8. Huiswerk

Opmerkingen: Ouders vinden predikant belangrijk, het is een reden om wel of niet naar de kerk te gaan. Geloof heeft alles te maken met houding. Voor het kind is dat bidden thuis, hoe de ouders leven, naar de kerk gaan.

2. Wat is waardevol?

1 familie/gezin 2. Gelukkig zijn 3. Vrienden 4 toekomst 5. Geloof 6. Sport. Gezond 7. Populariteit 8 liefde

Opmerkingen: De muziekcultuur is hier heel divers. Geen popidolen, dan nog eerder sport idolen. Je mag hier gewoon jezelf zijn. De raiozenders die beluisterd worden zijn Slam FM en Q-music en Omrop Fryslân.

3. Invloedrijke omgeving?

1. Familie 2. School 3 vrienden 4 geloof 5. Tv/Films 6. Social media 7 ikzelf 8 Idolen

Als kinderen problemen hebben met wie delen ze die? Met de ouders, broers en zussen, vrienden, grootouders en juf.

Opmerkingen: Op YouTube is Enso Knol nog belangrijk, nu in combinatie met mindcraft. Kinderen hebben ook een welvarende opvoeding. Ze zijn kinderen van de wereld geworden. Komen veel in het buitenland.

4. Geloofsuitingen?

1 iets doen voor een ander 2. Naar de kerk 3. Jeugdclub 4. Bidden voor het slapen 5. Zingen. Muziek 6. Kinderbijbel lezen 7 gesprek over geloof 8 grote evenementen.

Opmerkingen:

1. Geloof laat je zien door je doen. Ouders zijn sociaal en maatschappelijk actief. Daarin voorbeeld voor de kinderen
2. Ouders geven eigen opvoeding door. Men is niet altijd bekend met de kerk of het kerkelijk jargon. Zou de gemeente duidelijker in kunnen zijn. Bijvoorbeeld door website
3. Ouders moeten structuur bieden aan het beginnend geloof van de kinderen.
4. Jonge ouders vinden het lastig om voor in de kerk te zitten als ze in de kerkenraad zitten.
5. Er moet binnen de gemeente ruimte zijn voor andere meningen; hebben niet altijd die ervaring.

5. De kerkdienst

1. Om de ouders
2. Om de gemeente/ kindernevendienst
3. Taken
4. Vrienden
5. Omdat het goed voelt
6. Zingen. Bidden
7. Preken
8. God ontmoeten.

Opmerkingen:

1. Vaak zijn jongeren alleen er zijn geen leeftijdsgenoten.
2. Kinderen zijn er bij de preek niet bij, leren zo er niet naar te luisteren.
3. Taken in de kerk zijn belangrijk: beamer, bloemschikken, collecte, bediening.
4. Deze gemeente accepteert fouten, er is ruimte.

6. De jeugdclub

Kinderen gaan nog niet naar club. Hebben geen vrienden die naar club gaan. Dus het wordt lastig

6. Thuis geloven

Bidden dagelijks. Bijbellezen is variabel. Muziek wordt steeds minder, vroeger veel Elly en Rikkert. Muziek is wel belangrijk. Mooie liederen in de kerk neem je mee naar huis. In de Bethel was dat meer dan nu.

Overig:

1. Ouders vinden voorganger belangrijk in de dienst, ook voor hun jeugd. Voorganger moet aandacht geven aan de jongeren.
2. Ouders vinden zelf dat ze het te druk hebben voor een goede geloofsopvoeding.
3. Volgens de ouders hebben jongeren veel vragen.

Bijlage 5 De groep 16 jaar en ouder

Aantal aanwezig: 8

Leeftijd waar jongeren zich in bevinden; 21 en ouder.

Vragen bij ieder onderwerp:

1.Vrijtijdsbesteding?

1. Werken 2. TV/Films kijken 3. Social media 4. Vrienden/gezelligheid 5. Hobby 6. Studeren 7. Sporten
8. Gamen 9. Geloof en kerk

Toelichting: Werken is voor de jongeren onmisbaar, ze hebben het geld nodig voor studie en andere mogelijkheden. Daarnaast wordt veel tijd aan school besteed. De tijd die dan nog overblijft is voor vrienden en ontspanning.

2.Wat is waardevol?

1. Gelukkig zijn
2. Aan de toekomst werken
3. Vrienden en gezelligheid
4. Familie en gezin
5. Populariteit
6. Gezondheid/ sport
7. Geloof en kerk
8. Liefde

Toelichting: Carrière is belangrijk. De volgorde is eerst werk, dan woonruimte en dan vaste relatie. Jongeren geven aan dat met dit laatste niet veel mee bezig zijn, het is voor later. Er wordt niet veel tijd besteed aan geloof en kerk, maar het speelt wel altijd mee in de beslissingen die ze nemen. Geloven moet volgens hen dan ook meer gepraktiseerd worden in de dagelijkse praktijk, dan door het bezoeken van erediensten. Wel denken ze dat geloof en gemeenschap later in hun leven een belangrijkere rol gaat spelen, vooral als ze zelf kinderen hebben.

3.Invloedrijke omgeving?

1. Familie
2. Vrienden
3. Social media
4. Ik zelf
5. Geloof en opvoeding
6. School
7. TV/film/ documentaire
8. Idolen

Toelichting: Familie is belangrijk. Normen, waarden en rituelen worden meegekregen uit huis. Problemen worden gedeeld met broers, zussen of vrienden. Ook wel met ouders. Vertrouwen is daarbij een belangrijk woord. De jongeren geven aan dat ze zich vrij voelen en dat er van hun wordt verwacht eigen keuzes te maken. Dit wordt gewaardeerd.

4.Geloofsuitingen?

1. Jeugdclub
2. Iets doen voor de ander
3. Gesprekken over de Bijbel
4. Naar de kerk gaan.
5. Bidden
6. Bijbellezen
7. Muziek
8. Christelijke evenementen.

Toelichting: Geloven moet vooral functioneel zijn, je moet er iets mee kunnen. Jongeren willen geloof vooral gebruiken voor antwoorden op de vragen van hun leven. Ze vinden dat dit in de kerk onvoldoende aan bod komt. Preken zijn meestal niet relevant, het raakt hun vragen niet en in de kerk wordt geen ontmoeting met God ervaren. De jongeren hebben geen specifieke muziekcultuur, ze luisteren niet veel naar christelijke liedjes, ook bij de wereldse muziek is de smaak divers.

5. De kerkdienst

1. Een taak
2. Ouders
3. Mensen gemeente
4. Vrienden ontmoeten
5. Voelt goed
6. Preek
7. God ontmoeten
8. Zingen en bidden

Toelichting: De jongeren brengen geen regelmatig bezoek meer aan de kerkdienst, ze zeggen dat ze daar geen behoefte aan hebben en dat er te veel andere dingen zijn, zoals werk, school en uitgaansleven. Een reden om wel naar de kerk te gaan is een taak. Als er iets moet gebeuren dan zijn ze er wel. De gemeente wordt als positief beoordeeld, ze is gastvrij, de mensen zijn belangstellend en er kan hier wel best veel. Wel zijn er weinig leeftijdsgenoten, dit bevordert de kerkgang niet. De preken moeten relevanter en de dienst mag interactiever, zoals ze gewend zijn op school.

De jeugdclub

1. Vrienden
2. Activiteiten
3. Leiding
4. Spelletjes
5. inhoud
6. Vrienden
7. Bidden en zingen
8. Ouders

Toelichting: De herinneringen aan club zijn positief. Een aantal zijn nu clubleider. Wel wordt opgemerkt dat het nu wel wat een mannenbeweging is. Club is voor iedereen: voor kerkelijk betrokken en niet kerkelijk betrokken. Nu komen ze bijeen in de keet en daar wordt ook gesproken over maatschappelijke onderwerpen en soms geloof. Deze groep staat ervoor open om nog eens een vervolgesprek te hebben.

7. Thuis geloven

Toelichting: Het voorleven thuis is divers. Een aantal ouders doen er thuis veel aan en zijn kerkelijk betrokken, andere ouders weer minder. Jongeren vinden vooral de keuzes die ouders maken in hun dagelijkse leven belangrijk, hoe ze vormgeven aan hun geloof in praktische zaken: eerlijk, verantwoordelijk of sociaal.